

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.09.2004, sp. zn. Ts 42/2003

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Oznamovací povinnost, Probační dohled, Trvání vazby, Vazba

Předpisy: 141/1961 Sb. § 67
§ 68

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 36

ZPRAVA O ANALÝZE A VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI NOVELY TRESTNÍHO
ŘÁDU Č. 265/2001 Sb. VE VZTAHU K SOUDNÍMU ŘÍZENÍ
(Trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky z 29. 9. 2004 sp. zn. Ts 42/2003)

OBSAH

I. Úvod

II. K jednotlivým okruhům průzkumu u okresních a krajských soudů

III. Poznatky z rozhodovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu

IV Závěr

I. ÚVOD

Zákonem č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo k rozsáhlé novelizaci trestního řádu, jež se šíří svého záběru téměř rovnala rekodifikaci. Vedle značného množství dílčích změn a doplnění došlo i k zásadním změnám některých stávajících zásad a institutů či zakotvení zcela nových procesních postupů. Novelizace se měla zaměřovat především na základní nedostatek předchozí právní úpravy, kterou byla přílišná složitost trestního řízení. Základním smyslem právní úpravy trestního řízení mělo být to, aby při respektování požadavku zákonnosti zajišťovala nejen odhalení, usvědčení a potrestání pachatele, ale aby se tak stalo co nejdříve po spáchání trestného činu. Největší zatížení přitom

změněná právní úprava měla představovat právě pro soudy, a to zejména vzhledem k výraznému přesunu dokazování z přípravného řízení do stadia řízení před soudem. Požadavky na změny byly podle důvodové zprávy návrhu novely tyto:

- výrazněji zjednodušit a zrychlit trestní řízení ve všech jeho stadiích,
- posílit význam stadia řízení před soudem na úkor přípravného řízení,
- posílit postavení státního zástupce při výkonu dozoru v přípravném řízení a při rozhodování v tomto stadiu řízení,
- v širší míře umožnit v procesní formě zachytit důkazy i v případech, kdy ještě nejsou podmínky pro stíhání konkrétní osoby,
- snížit finanční náklady, které stát na trestní řízení vynakládá (ať již ve formě odměn ustanoveným obhájcem, znalečného nebo svědečného pro opakovaně vyslýchané svědky, anebo nákladů na dlouhotrvající vazby),
- v oblasti řádných a zejména mimořádných opravných prostředků více respektovat stanoviska stran řízení a umožnit za přísně stanovených podmínek přístup k Nejvyššímu soudu cestou dovolání.

V zájmu informovanosti o praktické aplikaci některých aspektů této nové právní úpravy v porovnání s cíli předpokládanými a sledovanými novou úpravou předsedkyně Nejvyššího soudu České republiky uložila trestnímu kolegiu, aby připravilo analýzu a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení. Na základě pokynu předsedy trestního kolegia ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. Ts 42/2003, poté členové kolegia provedli průzkum účinnosti citované novely (dále též jen „novela“), a to u všech krajských soudů a vždy nejméně u dvou až tří okresních soudů v obvodu příslušného krajského soudu, přičemž jeden z nich byl vždy okresní soud v sídle krajského soudu (v případě Městského soudu v Praze byl stanoven Obvodní soud pro Prahu 1). Pro větší konkrétnost a přehlednost analyzované problematiky byly předem vymezeny okruhy problémů, na něž se průzkum zaměřil, a to:

1. Dopad změny ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. zejména z hlediska aktivity stran při dokazování před soudem se zaměřením na postup státních zástupců a obhájců.
2. Aplikační praxe a problémy plynoucí z novelizace ustanovení § 8 odst. 2 až 5 tr. ř.
3. Dopad novelizace ustanovení § 17 tr. ř. z hlediska zatížení krajských a okresních soudů a skladba této agendy u krajských soudů.
4. Důsledky aplikace novelizovaného ustanovení § 28 tr. ř. pro soudní praxi.
5. Poznatky o využívání možnosti předpokládané ustanoveními § 37 odst. 2, 3 tr. ř. (zastupování několika obhájci).
6. Zkušenosti s aplikací úpravy podle ustanovení § 37a a § 40a tr. ř.
7. Zkušenosti s využíváním ustanovení § 44 odst. 2 tr. ř.
8. Nová úprava protokolu a protokolace v řízení před soudem.
9. Nová úprava doručování (§ 62 až § 64a tr. ř.).
10. Problematika nové úpravy vazeb. Rozhodování o vazbě v přípravném řízení. Rozhodování o vazbě v soudním řízení a celý komplex problémů s tím spojených (novelizovaná ustanovení § 67, § 68 tr. ř., lhůty vazby, nahrazení vazby apod.).
11. Dokazování - nová dikce ustanovení § 89 odst. 2 tr. ř., dopad novelizace ustanovení § 110a tr. ř.
12. Aplikace ustanovení § 129 tr. ř. zejména z hlediska lhůt a jejich dodržování.
13. Dopad aplikace ustanovení § 158, § 158a a § 160 tr. ř. na řízení před soudem. Změny ve vyšetřování (oddíl 2 a 3), zkrácené přípravné řízení - dopad těchto změn na řízení před soudem.
14. Řízení před soudem - ustanovení § 180 odst. 3 tr. ř. (v návaznosti na ustanovení § 2 odst. 5, § 203 a § 215 tr. ř.) a § 181 odst. 3 tr. ř. Předběžné projednání obžaloby - nejčastější důvody. Rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. a) až f) tr. ř. zejména z hlediska aplikace novelizovaných částí.
15. Dokazování v hlavním líčení s důrazem na ustanovení § 211, § 212 a § 215 tr. ř.
16. Aplikace nové úpravy odročení hlavního líčení (§ 219 tr. ř.).
17. Řízení o odvolání (řízení u soudu prvního stupně, řízení u odvolacího soudu a jeho rozhodnutí se zaměřením na uplatňování posíleného apelačního principu).
18. Dovolání - řízení u soudu prvního stupně (§ 265h tr. ř.).

19. Řízení proti uprchlému – ustanovení § 306a tr. ř.

20. Zjednodušené řízení před soudem (frekvence, důvody ve vazbě na ustanovení § 179a odst. 1 písm. a/, b/ tr. ř., dokazování před soudem – ustanovení § 314d tr. ř.).

21. Trestní příkaz – dopad novely na frekvenci tohoto způsobu vyřízení věci. 22. Podmíněné zastavení trestního stíhání a schválení narovnání.

Poznatky relevantní z hlediska průzkumu byly získávány z trestních spisů, pohovory se soudci krajských a okresních soudů a s předsedy a místopředsedy krajských a okresních soudů, ze statistických údajů o vyřizování soudních agend, jakož i ze zkušeností členů trestního kolegia.

Pro úplnost byla pak analýza účinnosti novely doplněna o závěry trestního kolegia Nejvyššího soudu vztahující se k jeho vlastní rozhodovací činnosti v řízeních o mimořádných opravných prostředcích – dovolání a stížnosti pro porušení zákona.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu po projednání a zhodnocení získaných poznatků dospělo k následujícím závěrům:

II. K JEDNOTLIVÝM OKRUHŮM PRŮZKUMU U OKRESNÍCH A KRAJSKÝCH SOUDŮ

10. Problematika nové úpravy vazeb. Rozhodování o vazbě v přípravném řízení. Rozhodování o vazbě v soudním řízení a celý komplex problémů s tím spojených (novelizovaná ustanovení § 67 a § 68 tr. ř., lhůty vazby, nahrazení vazby apod.).

Z důvodové zprávy:

Ustanovení o důvodech vazby bylo zpřesněno proto, aby bylo zřejmé, že rozhodnutí o vazbě musí vždy přesně vycházet z konkrétních okolností případu, v rámci kterého je třeba se podrobně zabývat poznatky o dosavadním chování obviněné ho. Zároveň se výslovně vyjádřil princip, podle kterého uvalení vazby jako nejcitelnějšího zajišťovacího opatření přichází v úvahu tehdy, jestliže účelu vazby nelze dosáhnout jinak.

Nepříznivé situaci, kdy za činnosti předchozí úpravy byli v České republice ve vazbě převážně obvinění, kteří byli stíháni za trestné činy ohrožené sazbou trestu odnětí svobody do dvou let, má novela čelit výrazným zpřísněním podmínek pro vzetí do vazby u těchto typově méně společensky nebezpečných trestných činů. Zároveň stanovila, kdy se takových omezení nepoužije, aby bylo zajištěno náležité provedení trestního řízení.

Dále byla za účelem snadnějšího plnění povinností, které pro věznice vyplývají zejména ze zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, upravena oznamovací povinnost orgánů činných v trestním řízení. Do příslušných ustanovení byl také promítnout princip, podle kterého se délka přípustného trvání vazby v přípravném řízení v zásadě odvíjí od typové závažnosti činu, pro který je obviněný stíhán, a to s odůvodněním, že jednak s typovou závažností činu v zásadě koresponduje i skutková složitost určité věci a čas nutný k jejímu objasnění, a dále aby újma, které je obviněný v podobě vazby podroben, nepřevyšovala výměru trestu odnětí svobody, kterým je v případě prokázání viny ohrožen. Realizace uvedeného principu měla přispět k výraznějšímu zrychlení vazebního řízení zejména v nejméně závažných věcech.

V zájmu zrychlení přípravného řízení se rozšířila oprávnění státního zástupce na veškeré rozhodování o vazbě v přípravném řízení – s výjimkou rozhodování o vzetí obviněného do vazby. Proti rozhodnutí státního zástupce byla ponechána stížnost, o níž rozhoduje soud, v jehož obvodu státní zástupce působí. Při zachování dvouinstančnosti rozhodování o trvání vazby v zájmu zrychlení řízení byl předchozí model rozhodování o prodloužení vazby zaměněn za obligatorní rozhodování o dalším trvání vazby a rozhodovací pravomoc přesunuta z vrchního a Nejvyššího soudu na soud, resp. státního zástupce, který vede řízení.

Stávající prostředky nahrazující vazbu byly doplněny o nahrazení vazby dohledem probačního úředníka s principy analogickými dohledu probačního úředníka v řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání.

Nová judikatura:

č. 51/2002 Sb. rozh. tr. – Omezení stanovená podle § 73 odst. 3 tr. ř. mohou trvat maximálně po dobu trvání důvodů vazby.

č. 52/2002 Sb. rozh. tr. – Důvod, při jehož splnění neplatí omezení pro vzetí do vazby, uvedený v ustanovení § 68 odst. 3 písm. e) tr. ř. (obviněný pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán), je naplněn nejen tehdy, když obviněný před sdělením obvinění, resp. před rozhodnutím o zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 tr. ř. pokračoval v trestné činnosti spácháním několika dílčích útoků téhož trestného činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.), ale i tehdy, když trestné činy téže povahy opakoval, napří první spáchal před rozhodnutím a druhý po rozhodnutí o zahájení trestního stíhání podle § 160 tr. ř.

č. 58/2002 Sb. rozh. tr. – Lhůty stanovené v § 71 odst. 3, 4, 5, 6 tr. ř. nejsou pouze lhůtami pořádkovými. Jde o lhůty, na které se vztahuje článek 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, z něhož také vyplývá, že nikdo nemůže být držen ve vazbě, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Povaha a smysl těchto lhůt nepřipouští stav, že by jejich nedodržení nemělo žádný vliv na další trvání vazby. Není-li z nějakého důvodu rozhodnuto ve stanovených lhůtách, že se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, je nutno učinit opatření k jeho propuštění na svobodu (příkaz k propuštění z vazby).

č. 1/2003 Sb. rozh. tr. – Ustanovení § 67 a § 68 tr. ř. o důvodech vazby a podmínkách pro vzetí do vazby je nutno vykládat i s ohledem na povinnost orgánů činných v trestním řízení propustit obviněného z vazby na svobodu v případě, kdy je zřejmé, že vzhledem k jeho osobě a k okolnostem případu trestní stíhání nemůže vést k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody (§ 72 odst. 2 písm. b) tr. ř.). To znamená, že obviněný nemůže být vzat do vazby ve věci, ve které je takový závěr nutno učinit s přihlédnutím k získaným informacím již v tomto stadiu rozhodování o vazbě.

č. 3/2003 Sb. rozh. tr. – Povinnost orgánu činného v trestním řízení rozhodnout podle ustanovení § 71 odst. 4, 5, 6 tr. ř. o dalším trvání vazby je splněna i v případě, kdy soud o dalším trvání vazby rozhodne na základě žádosti obviněného o pro puštění z vazby podle § 72 odst. 3 tr. ř. Od právní moci tohoto rozhodnutí pak začínají běžet lhůty pro další rozhodnutí o trvání vazby. Viz však níže nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. IV. ÚS 157/03.

č. 5/2003 Sb. rozh. tr. – Ustanovení § 71 odst. 9 tr. ř. nepřekročitelně vymezuje dobu trvání vazby jak v přípravném řízení, tak i v soudním řízení a nepřipouští jakékoli přesuny mezi nimi, které by vždy byly v neprospěch obviněného. Soud musí vždy jako nejdelší dobu možného trvání vazby pro řízení před soudem počítat dvě třetiny příslušné doby uvedené v § 71 odst. 8 tr. ř., byť část této doby stanovená pro přípravné řízení nebyla vyčerpána.

č. 7/2003 Sb. rozh. tr. – O stížnosti proti usnesení, kterým státní zástupce rozhodl o dalším trvání vazby (§ 73b odst. 2 tr. ř.), rozhoduje soud, jehož příslušnost vyplývá z ustanovení § 146a odst. 1 písm. a) tr. ř. Pro určení příslušnosti soudu nemá v takovém případě význam ustanovení § 26 tr. ř.:

č. 16/2003 Sb. rozh. tr. – Obviněného nelze vzít do vazby, byť by i existoval některý z vazebních důvodů, pokud se již v téže věci nacházel ve vazbě a celková doba povodní vazby přesáhla maximální možnou délku vazby stanovenou v § 71 odst. 8 písm. a) až písm. d) tr. ř. Pro stanovení celkové doby vazby je přitom rozhodná ta právní kvalifikace činu obviněného, která přichází v úvahu v době kdy soud o jeho vazbě rozhoduje.

č. 18/2003 Sb. rozh. tr. – Rozhodnutí podle § 73a odst. 3 písm. c) tr. ř., že peněžitá záruka připadá státu, neboť obviněný opakoval trestnou činnost, může soud učinit, aniž by vyčkával právní moci nového (dalšího) odsuzujícího rozsudku obviněného. Otázku, zda se obviněný dopustil jednání, jemuž mělo být nejprve vazbou a posléze peněžitou zárukou zabráněno, soud vyřeší jako předběžnou podle § 9 odst. 1 tr. ř. na základě důkazů opatřených do doby jeho rozhodnutí.

č. 30/2003 Sb. rozh. tr. – Byl-li složitel peněžitě záruky seznámen s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby (§ 73a odst. 1, post. věta, tr. ř.), jakož i upozorněn na možnost propadnutí záruky státu a její případné použití na zaplacení peněžitěho trestu a nákladů trestního řízení (§ 73a odst. 6 tr. ř.), nelze na jeho návrh podle § 73a odst. 4 tr. ř. peněžitou záruku zrušit nebo změnit její výši jen proto, že složitel změnil názor na otázku nahrazení vazby obviněného napří proto, že potřebuje použít peníze ke své podnikatelské činnosti.

č. 34/2003 Sb. rozh. tr. – O návrhu obviněného na zrušení peněžitě záruky z důvodu, že pominuly

vazební důvody (§ 72 odst. 1 a § 73a odst. 4 tr. ř.), rozhoduje ve stadiu přípravného řízení státní zástupce, a nikoliv soud prvního stupně.

č. 44/2003 Sb. rozh. tr. – Jestliže státní zástupce nevyhoví žádosti, resp. návrhu oprávněných osob na nahrazení vazby obviněného zárukou, slibem obviněného, popř. dohledem (§ 73 odst. 1 písm. a/, b/, d/ tr. ř.) nebo peněžitou zárukou (§ 73a odst. 1, 2 tr. ř.), musí předložit věc k rozhodnutí soudu (§ 736 odst. 3 ti. ř.).

č. 59/2003 Sb. rozh. tr. – Rozhodnout podle ustanovení § 71 odst. 3 trestního řádu, že se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, může státní zástupce i před uplynutím lhůty tří měsíců trvání vazby v přípravném řízení. Od právní moci tohoto rozhodnutí pak začínají běžet lhůty pro další rozhodnutí o trvání vazby.

Z rozhodovací činnosti Ústavního soudu:

III. ÚS 566/03 – Podle § 67 písm. a) tr. ř. smí obviněný být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest.

Z jazykového a logického výkladu uvedeného zákonného ustanovení plyne, že jím zakotvený důvod vyhýbání se trestnímu stíhání spočívá alternativně v důvodné obavě, že obviněný uprchne, nebo v důvodné obavě, že se bude skrývat, přičemž důvodnost této obavy musí být založena jeho jednáním nebo dalšími konkrétními skutečnostmi, jejichž demonstrativní alternativní výčet zahrnuje skutkové podstaty nemožnosti zjištění jeho totožnosti, neexistenci jeho stálého bydliště anebo hrozbu vysokého trestu.

Jinými slovy řečeno, každá z těchto skutkových podstat, jelikož jejich uspořádání je alternativní a nikoliv kumulativní, je tím jednáním, příp. konkrétní skutečností, jež zakládá samo o sobě důvodnou obavu, že se obviněný bude vyhýbat trestnímu stíhání, a to buď tím, že uprchne, anebo tím, že se bude skrývat.

Z pohledu ústavních kautel (zejména pak čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) nutno ale pro aplikaci takto vyloženého předmětného zákonného ustanovení vymezit prostor ústavně konformní interpretace.

Výklad zákonné podmínky „hrozby vysokým trestem“ Ústavní soud interpretuje ve smyslu konkretizace a individualizace trestněprávní kvalifikace skutku ve vztahu k obviněnému, a to na základě zjištění konkrétních skutečností, opodstatňujících důvodnost trestního stíhání.

„Hrozbou vysokým trestem“ lze odůvodnit uložení tzv. útěkové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.

Obviněný může a má právo naproti tomu namítat a prokazovat za těchto okolností existenci konkrétních skutečností (silných důvodů), jež důvodnou obavu z následků uvedených v § 67 písm. a) tr. ř. eliminují a vylučují tak aplikaci předmětného vazebního důvodu.

1. ÚS 573/02 – Právo obviněného být slyšen v kontradiktorním řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby, patří mezi základní institucionální záruky spravedlnosti řízení o pokračování či skončení omezení osobní svobody.

Mezi institucionální rysy vyžadované u subjektu přezkoumávajícího oprávněnost zbavení svobody patří nestrannost a nezávislost. Tyto rysy státní zástupce nesplňuje, a to jak z hlediska svého osobního statutu (srov. § 18 odst. 2, § 12d odst. 2 a § 12e odst. 1 a 2 ve spojení s § 9 odst. 2 a § 10 odst. 4 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a též hlavu třetí Ústavy ČR – tj. systematické zařazení k moci výkonné), tak z hlediska svého procesního postavení v trestním řízení (viz čl. 80 odst. 1 Ústavy a § 2 odst. 5, věta pátá, a § 68 odst. 1, věta třetí, tr. ř.). Rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě není rozhodnutím ve smyslu čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

IV. ÚS 157/03 – Ve vztahu k rozhodnutí, jímž má být založen právní následek v podobě právně odůvodněného ponechání obviněného ve vazbě ve smyslu dalšího trvání vazby (přesahující lhůtu

založenou předchozím rozhodnutím) se jeví ne zbytným, aby tento „údaj“ o ponechání ve vazbě byl konstatován výrokovou částí rozhodnutí mající způsobilost, na rozdíl od vlastního odůvodnění, zakládat právní následky a nabývat právní moci.

Obecně se soudy přes rozporuplná vyjádření přiklonily k závěru, že se vazební řízení zrychlilo a počet vazebních věcí klesl. Počet vazeb v přípravném řízení rovněž klesl s ohledem na omezení, podle něhož v některých případech nelze vzít obviněného do vazby (§ 68 odst. 2 tr. ř.). Zprávy krajských i okresních soudů vyznívají shodně v tezi, že smyslem nové úpravy vazeb bylo nepochybně zkrátit délku vazebního řízení a omezit počet obviněných stíhaných vazebně, zejména v případech tzv. bagatelních trestných činů. Počet obviněných stíhaných vazebně se podle zpráv skutečně snížil. Shora uvedenému konstatování, že po účinnosti tzv. velké novely došlo k poklesu osob stíhaných vazebně, svědčí i následující tabulka o rozhodování o vazbě v přípravném řízení u okresních soudů v obvodu působnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích a o nápadu vazebních věcí u soudů v osobách:

Rok 2001

Rok 2002

1. pol. roku 2003

rozhodování o vazbě v přípravném řízení u okresních soudů

vyhověno

254

151

106

nevyhověno

84

58

35

nápad vazebních věcí u soudů v osobách

okresní soudy

293

180

122

krajský soud

41

38

18

Velmi častý byl však názor, že problematika nové právní úpravy vazeb je nepřehledná, složitá a celkově je vazba upravena velmi sporným způsobem, takže vznikají závažné aplikační problémy při používání jednotlivých institutů, a budoucí úprava by proto měla být mnohem jasnější a jednodušší. Dále soudy zmínily, že se některé instituty v novele trestního řádu velmi překrývají (viz rozhodování o žádosti obviněného o propuštění z vazby a obligatorní postup z moci úřední ve smyslu § 71 odst. 5 tr. ř.). Je žádoucí upravit tuto problematiku jednoznačně, a to zejména pro soudce, kteří soudí v první instanci, protože v případě některých sporných rozhodnutí, pokud dojde k propuštění osoby z vazby na svobodu, bývají tyto skutečnosti medializovány a negativně ovlivňují celkový obraz justice, zejména jsou-li odchylné názory mezi jednotlivými soudy.

Jako palčivý problémem s negativním dopadem na délku řízení soudy zmiňují (za stávající nové úpravy vazeb) opakované žádosti obviněných o propuštění z vazby (u většiny soudů výrazný nárůst), o kterých je třeba rozhodovat, a to za paralelní obligatorní povinnosti soudu rozhodnout v příslušné lhůtě o dalším trvání vazby obviněného. Soudy upozorňují i na to, že spisy se stížnostmi obviněných

se neustále pohybují mezi soudy prvního a druhého stupně, což zpomaluje celkový průběh vazebního řízení.

Shoda ve vyjádřeních je do jisté míry v tom, že se novou úpravou vazby zvýšila zatíženost jak soudců, tak trestní kanceláře, nebo je třeba sledovat mnohem více lhůt.

Za komplikované je obecně považováno zejména ustanovení § 71 tr. ř., a to především právě s ohledem na množství lhůt. Důsledkem toho je faktické prodloužení vazebního řízení, a to zejména ve skupinových věcech, zvláště je-li třeba věci předkládat nadřízenému orgánu k rozhodnutí o stížnostech. Snaha obecných soudů co nejvíce minimalizovat často duplicitní rozhodování o vazbě (např. na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby a současně na základě obligatorního přezkumu dalšího trvání vazby) byla akceptována v rozhodnutí publikovaném pod č. 3/2003 Sb. rozh. tr., v němž byl zaujat právní názor o vzájemné zastupitelnosti rozhodování soudů o vazbě na základě žádosti a z úřední povinnosti. Tato praxe však byla výrazně dotčena nálezem Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. IV ÚS 157/03, který ovšem podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu nevylučuje současné rozhodnutí (jedním usnesením) jak o žádosti obviněného o propuštění z vazby, tak o ponechání obviněného ve vazbě, pokud bude náležitě vyjádřeno příslušnými samostatnými výroky, že soud rozhodoval o obou otázkách.

Některé soudy v obvodu Krajského soudu v Hradci Králové mají dobrou zkušenost – pokud jde o sledování většího množství vazebních lhůt – se speciálním počítačovým programem k tomuto účelu určeným, který jednak umožňuje udržovat soudcům i trestní kanceláři dostatečný přehled o průběhu jednotlivých vazebních lhůt a jednak upozorňuje na jejich hrozící uplynutí. Trestní kolegium Nejvyššího soudu doporučuje, aby byly počítačové systémy všech soudů, u nichž to přichází v úvahu, vybaveny podobným počítačovým programem.

Některé soudy považují existenci prekluzivních lhůt podle § 71 odst. 5 tr. ř. a podle § 71 odst. 4, 6 tr. ř. za nadbytečnou, jelikož obvinění mají možnost žádat kdykoliv o propuštění z vazby na svobodu, lhůtu podle § 72 odst. 3, věty třetí, tr. ř. pociťují soudy jako velmi krátkou, omezení lhůtou navíc neplatí pro případy kombinace institutů nahrazujících vazbu. Dalším důvodem podporujícím tento závěr je podle názoru soudů dikce ustanovení § 72 odst. 1 tr. ř.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu v souvislosti s rozhodováním o dalším trvání vazby zaznamenalo určité nejasnosti při výkladu ustanovení § 71 odst. 7 tr. ř., které upravuje příslušnost nadřízeného soudu rozhodujícího o opravném prostředku též k rozhodnutí o dalším ponechání obviněného ve vazbě, jestliže dosavadní doba trvání vazby skončí v průběhu řízení o opravném prostředku. Tímto nadřízeným soudem se vždy rozumí soud, který rozhoduje o řádném opravném prostředku v meritu věci; není jím nikdy Nejvyšší soud, byť výjimečně rozhoduje o řádném opravném prostředku (stížnosti) proti některým rozhodnutím vrchních soudů (např. o vyloučení soudců z rozhodování věci).

Vyskytly se podněty k dalšímu zjednodušení vazebního řízení, např. aby žádost o propuštění z vazby mohl obviněný podat až po jednom měsíci od právní moci předchozího rozhodnutí o trvání vazby bez ohledu na to, zda bylo rozhodováno na podkladě předchozí žádosti obviněného, anebo na základě obligatorního přezkumu dalšího trvání vazby.

Okresní soud v Pardubicích konstatoval, že v některých případech stanovená tříměsíční lhůta, v níž je nutné znovu o trvání vazby rozhodnout za podmínek stanovených v zákoně, u méně závažných trestných činů, kde probíhá vazební řízení, může působit problémy v tom směru, že je třeba obviněné z vazby propustit, neboť by nebyly splněny zákonné podmínky pro další trvání jejich vazby, ačkoliv soud nezavinil to, že vazební řízení nebylo skončeno (to je např. v případech, kdy je nutné vyslechnout svědky, kteří se k hlavnímu líčení opakovaně nedostaví, nejsou předvedeni nebo je není možné vůbec předvolat a jejich výpovědi z přípravného řízení, v němž byli pouze vyslechnuti na záznam o podaném vysvětlení, není možné k důkazu použít).

Dle Okresního soudu v Hradci Králové se jako největší problém vazebního řízení jeví, že výkladem bylo na soud přeneseno rozhodování o ponechání obviněných ve vazbě z důvodu dle § 67 písm. b) tr. ř. při uplynutí tříměsíční lhůty, což v praxi vyvolává celou řadu problémů. Uvedený soud je toho názoru, že nic nebrání tomu, aby toto rozhodování bylo pro přípravné řízení zcela ponecháno na

státním zástupci, přičemž soud by o něm rozhodoval pouze v případě řízení o stížnosti obviněných. S tímto názorem trestní kolegium Nejvyššího soudu nesouhlasí a navíc tato otázka je nyní jednoznačně řešena další novelou trestního řádu (zákon č. 283/2004 Sb.).

Naopak soudy v obvodu působnosti Krajského soudu v Brně konstatovaly, že nová právní úprava vazby se osvědčila. Vazební řízení dostalo především určitý řád, byl nastolen pořádek ve sledování lhůt a v rozhodování o trvání vazby.

U některých soudů se vyskytl problém, jak vykládat pojem „dosud nevyslechnutí svědci“ v ustanovení § 67 písm. b) tr. ř., a to v návaznosti na dikci ustanovení § 158 odst. 5 tr. ř. (tj. zda lze považovat osobu, která podala vysvětlení, za „vyslechnutého svědka“). Podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu z ustanovení § 158 odst. 5 tr. ř. vyplývá, že obsah vysvětlení nelze v řízení před soudem použít jako důkaz (výjimka platí jen pro zjednodušené řízení konané před samosoudcem podle § 314d odst. 2 tr. ř.), a proto ani osobu, která vysvětlení podala, nelze pokládat za „vyslechnutého svědka“, a to ani z pohledu ustanovení § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Určité problémy se vyskytují v souvislosti s aplikací nového znění ustanovení § 68 odst. 2, odst. 3 písm. e) tr. ř., zejména pak s interpretací pojmu „pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán“, který je použit v citovaném ustanovení. Podle některých soudců lze tento pojem vykládat extenzivně a zahrnout sem nejen případy pokračování, ale i opakování trestné činnosti, podle názoru jiných soudců takový výklad možný není.

V posléze uvedených případech pak vznikají problémy při trestné činnosti recidivistů (např. pachatelé drobných krádeží), které by nebylo možno vzít do vazby, přestože je zřejmé, že budou trestnou činnost páchat nadále. Také v případě osob bez stálého bydliště, které s ohledem na ustanovení § 68 odst. 2 tr. ř. nelze vzít do vazby, dochází často k problémům, bývá vydáván příkaz k zatčení, řízení se prodražuje a prodlužuje. Nejednotnost je v tomto směru signalizována i v rozhodovací činnosti krajských soudů. Výše uvedená problematika výkladu pojmu „pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán“, již byla řešena v rozhodnutí uveřejněném pod č. 52/2002 Sb. rozh. tr.

Vyskytl se taktéž názor, podle něhož s poukazem na ustanovení § 72 odst. 2 písm. b) tr. ř. soud předčasně naznačuje, že dojde k rozhodnutí o vině obviněného, a v důsledku toho mohou vyvstat případné námitky podjatosti soudců. Nutno ovšem dodat, že dosud se takový případ v praxi nevyskytl. Navíc podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu takový závěr ze znění citovaného ustanovení ani nelze dovozovat.

Soudy v souvislosti se snížením počtu vazebních věcí uváděly, že se zvýšil počet věcí, v nichž je vydáván příkaz k zatčení obviněného.

Pokud jde o instituty nahrazující vazbu, je v praxi soudů využíván nově dohled probačního úředníka nad obviněným, dosavadní zkušenosti jsou příznivé (např. Okresní soud v Karlových Varech, Okresní soud Plzeň-město). Okresní soud v Jindřichově Hradci spatřoval jistou nejasnost v ustanovení § 73 odst. 1 písm. c) tr. ř.; podle jeho mínění není jasné, jakým způsobem a kdy se ukončuje dohled probačního úředníka. K tomu trestní kolegium Nejvyššího soudu uvádí, že trvání institutů nahrazujících vazbu je vždy podmíněno existencí vazebních důvodů. Jestliže důvody vazby pominou, pak již nemohou dále trvat ani instituty nahrazující vazbu (srov. rozhodnutí publikovaná pod č. 51/2002 Sb. rozh. tr. a č. 34/2003 Sb. rozh. tr.).

Stávající úpravu peněžitě záruky neshledávají soudy jako optimální, oproti předchozímu stavu se některým soudům jeví komplikovanější (např. Okresní soud Plzeň-město).

Lze se ztotožnit s tím, že účinnost nové úpravy vazebního řízení i přes nepochybná pozitiva, pokud jde o zkrácení celkové délky vazebního řízení a snížení celkového počtu vazebně stíhaných osob, je snižována zejména přílišným počtem lhůt, v nichž soudy musí rozhodovat o vazbě, což se ve svém důsledku negativně promítá do délky vazebního řízení a je to i k neprospěchu obviněných. Místo projednání a rozhodnutí věci samé se vede řízení o vazbě (v rámci dvouinstančního postupu). Dále pak nelze odhadnout dopady, které pro další praxi obecných soudů přinese výše již citovaný nálezk Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02. Je proto opodstatněné se zabývat náměty na novou legislativní úpravu rozhodování o dalším trvání vazby.

III. POZNATKY Z ROZHODOVACÍ ČINNOSTI TRESTNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Zavedení institutu dovolání představuje zásadní krok v systému mimořádných opravných prostředků. Nepochybně tím došlo k posílení principu rovnosti procesních stran a především k umožnění jejich přístupu vlastním opravným prostředkem k Nejvyššímu soudu. Potřeba zavedení nového mimořádného opravného prostředku je ještě více akutní s ohledem na důsledky vyplývající z nálezů Ústavního soudu ve vztahu ke kasačnímu oprávnění Nejvyššího soudu v řízení o stížnosti pro porušení zákona (viz nálezy Ústavního soudu uveřejněné pod č. 424/2001 Sb.).

S ohledem na dosavadní poznatky aplikační praxe lze konstatovat, že judikatura se ustálila na závěru, podle něhož dovolání umožňuje oběma hlavním procesním stranám namítat zásadní procesně právní a hmotně právní pochybení taxativně vypočtených soudních rozhodnutí, která byla podrobena přezkumu již v řádném opravném řízení. Dosavadní praxe Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího přitom důsledně vychází ze zásady, že trestní řízení je založeno na principu dvouinstančnosti, na existenci toliko dvou plných skutkových instancí. Dovolání tedy nepředstavuje žádnou další (třetí) skutkovou instanci a námitky vztahující se primárně ke skutkovým zjištěním (např. neúplnost skutkových zjištění, vadné hodnocení důkazů atd.) nepředstavují žádný z dovolacích důvodů taxativně uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. V tomto směru je rozhodovací praxe Nejvyššího soudu zcela jednotná a částečně byla shledána opodstatněnou též Ústavním soudem (viz např. usnesení ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. CS 732/02).

Zejména v počátcích účinnosti novely se Nejvyšší soud musel poměrně často zabývat otázkou přípustnosti dovolání. V tomto směru je třeba odkázat na judikáty uveřejněné pod č. 31/2002 Sb. rozh. tr., č. 22/2003 Sb. rozh. tr. a č. 25/2003 Sb. rozh. tr.

Největším úskalím dosavadní aplikační praxe se jeví otázka výkladu jednotlivých dovolacích důvodů, zejména pak dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Pokud jde o výklad dovolacího důvodu spočívajícího v tom, že obviněnému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí (§ 265b odst. 2 tr. ř.), lze odkázat na rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, jež bylo publikováno pod č. 58/2003 Sb. rozh. tr.

K výše již výše zmiňovanému problému vztahujícímu se k výkladu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (dovolací důvod spočívající v tom, že „rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení“) je třeba uvést, že dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vychází z toho, že tento dovolací důvod se týká nesprávné aplikace zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu na zjištěný skutkový stav, jímž je dovolací soud vázán, popřípadě nesprávné aplikace jiných norem hmotného práva (např. předpisů občanského práva, obchodního práva). Jiné nesprávné hmotně právní posouzení může spočívat i v porušení zásad o vztahu souhrnnosti při ukládání trestu.

V této souvislosti dovolací soud musí poukázat na mnohdy nízkou kvalitu rozhodnutí soudů jak při formulaci tzv. skutkové věty rozhodnutí (rozsudku), tak i odůvodnění vztahujícího se ke skutkovým zjištěním. Skutková věta obsažená ve výrokové části rozsudku ani ve spojitosti s příslušnou částí odůvodnění mnohdy neobsahuje vyjádření všech skutkových okolností vyžadovaných použitou právní kvalifikací skutku.

Některé poznatky dále svědčí o tom, že i přes povinné zastoupení obviněného obhájcem při podání dovolání nejsou vždy naplněny zákonem vyžadované obsahové náležitosti. K tomu srov. judikát pod č. 25/2003 Sb. rozh. tr.

Dále je potřeba zdůraznit, že Nejvyšší soud důsledně trvá na požadavku, aby nejen napadené rozhodnutí jako celek bylo podrobeno řádnému opravnému řízení, ale aby takovému přezkumu na podkladě řádného opravného prostředku byl podroben i ten výrok, jenž je konkrétně napaden podaným dovoláním (tento závěr je obsažen v již uvedeném rozhodnutí publikovaném pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). S tímto právním názorem se rovněž ztotožnil i Ústavní soud (např. v usnesení ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 660/02).

Z dosavadní praxe dovolacího soudu se však jeví potřebným novelizovat institut dovolání, a to

zejména v oblasti výčtu dovolacích důvodů. V úvahu přichází především zavedení dalších dovolacích důvodů spočívajících v tom, že v opravném řízení byl porušen zákaz reformationis in peius, a dále že soud nižšího stupně nerespektoval závazný právní názor vyslovený nadřízeným soudem v rozhodnutí o opravném prostředku. U soudců trestního kolegia Nejvyššího soudu převažuje názor, podle něhož není vhodné zavádět dovolací důvod (resp. rozšiřovat v tomto smyslu dosavadní formulaci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g/ tr. ř.), který by umožňoval jakkoli přezkoumávat skutkový stav věci, popřípadě hodnotit zákonnost a úplnost provedeného dokazování. V opačném případě totiž hrozí, že se Nejvyšší soud stane další skutkovou instancí, jak tomu nasvědčuje obsah dosud podávaných dovolání, která jsou nejčastěji odmítána podle § 265l odst. 1 písm. b) tr. ř. právě proto, že se dovolatelé domáhají jiného skutkového stavu, odlišného hodnocení důkazů či provedení dalších důkazů. Je třeba spíše hledat cesty a způsoby, jak zkvalitnit řízení u soudů prvního a druhého stupně, aby se Nejvyšší soud v řízení o dovolání mohl soustředit skutečně na to, co je jeho posláním, tj. zejména sjednocovat judikaturu řešením závažných právních, nikoliv skutkových otázek a dbát o zákonnost trestního procesu odstraňováním některých nejzávažnějších procesních vad. Případné nejzávažnější skutkové nedostatky – k nimž by ovšem při dostatečné aktivitě stran a v rámci dvoustupňového řízení nemělo docházet – by bylo vhodnější řešit rozšířením a poněkud jiným pojetím důvodů obnovy řízení (zvláštním důvodem obnovy řízení by např. mohlo být i to, že soud neprovedl zásadní důkaz nezbytný pro rozhodnutí o vině, který strana již navrhovala). Celkově lze hodnotit institut dovolání pozitivně, a to jak s přihlédnutím k naplnění již výše uvedených důvodů jeho zavedení, tak i s ohledem na to, že Nejvyšší soud získává dostatečný přehled o rozhodovací praxi nižších soudů.

Lze dále konstatovat, že zavedení institutu dovolání a dosavadní zkušenosti s jeho uplatňováním podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu dostatečně ospravedlňují úvahy o možném zrušení stížnosti pro porušení zákona. Odstranění tohoto kontroverzního mimořádného opravného prostředku je za současného stavu společnosti i justice již na místě, zejména, pokud budou naznačeným způsobem rozšířeny dovolací důvody, popř. i důvody obnovy řízení.

IV ZÁVĚR

Základním cílem novelizace trestního řádu ve stadiu řízení před soudy provedené zákonem č. 265/2001 Sb. bylo, jak plyne z důvodové zprávy, výrazněji zjednodušit a zrychlit trestní řízení ve všech jeho stádiích, posílit význam řízení před soudem na úkor přípravného řízení a v oblasti řádných a zejména mimořádných opravných prostředků více respektovat stanoviska stran řízení a umožnit za přísně stanovených podmínek přístup stran ve své věci k Nejvyššímu soudu. Zda a do jaké míry se tyto cíle povedlo novelizací naplnit, plyne ze zjištění a závěrů a konstatování soudů v jednotlivých v oblastech, které byly předmětem průzkumu. Obecně lze konstatovat, že soudy akceptovaly potřebu změn v trestním řízení a ztotožnily se s celkovým směřováním změn v trestním řízení, které tato novelizace s sebou přináší. Jde zejména o posílení kontradiktornosti řízení a s tím související přenesení těžiště dokazování před soud, tlak na větší aktivitu stran, posílení apelačního principu v odvolacím řízení, ale i zavedení zjednodušeného řízení v tzv. bagatelních věcech, omezení stížnosti pro porušení zákona a zavedení dovolání jako mimořádného opravného prostředku, který je v rukou stran, ale rovněž novou úpravou protokolu a způsobem protokolace.

Je samozřejmé, že novela přináší s sebou, jako každá výraznější legislativní změna, množství otázek a výkladových problémů. Tyto otázky jsou postupně řešeny obecně praxí soudů a ve značném rozsahu přímo judikaturou Nejvyššího soudu. O tom konec konců svědčí i jednotlivé kapitoly zprávy, které aktuální judikaturu obsahují.

I přes toto celkem pozitivně vyznívající hodnocení novelizace nelze nevidět, že některé změny, které sebou novela přinesla, nepřispívají ke splnění cílů, které si dala, a ve svých důsledcích často působí proti těmto cílům. V tomto smyslu lze za problematickou označit úpravu obsaženou v § 2 odst. 5 tr. ř. Smyslem právě této nové úpravy mělo být posílení kontradiktornosti řízení a zvýšení aktivity stran, zejména státního zastupitelství. Formulace posledních tří vět tohoto zákonného ustanovení je však

vnitřně rozporná, když na jedné straně zdůrazňuje, že státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného (v řízení před soudem), na druhé straně ve vztahu k němu zákon uvádí stejně jako u obviněného (u něhož je to však pochopitelné) pouze oprávnění, aby na podporu svých stanovisek navrhoval a prováděl důkazy. Obviněnému samozřejmě toto oprávnění jako povinnost uložit nelze, není však důvod, aby toto oprávnění jako povinnost nebylo uloženo státnímu zástupci. Roli státního zástupce v řízení před soudem pak ještě víc zatemňuje poslední věta tohoto zákonného ustanovení, která zavazuje soud, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí. Soud se tak dostává, jak na to poukazují v podstatě shodně všechny soudy, u kterých byl průzkum prováděn, do role dalšího protihráče obviněného, jehož snahou je obviněného usvědčit a ne objektivně a po právu rozhodnout věc. Nepochybně musí být takto vnímán alespoň ze strany obviněného a obhajoby. Tento základní rozpor se pak promítá i do dalších ustanovení trestního řádu, jako je ustanovení § 180 odst. 3, § 203 ale rovněž částečně § 215 odst. 2 tr. ř.

Další problematickou částí novely trestního řádu se jeví být nová úprava vazebního řízení. Především úprava trvání vazby a rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě. Úprava je totiž zatížena neúměrným množstvím lhůt, rozhodnutí a opravných prostředků, což vede často k duplicitě v rozhodování při přezkumu, zda trvají nadále důvody vazby, zejména duplicitě při tzv. obligatorním rozhodování o této otázce a rozhodování z podnětu obviněného. V důsledku této úpravy, jakož i v důsledku toho, že novela nechala bez povšimnutí ustanovení § 141 odst. 1 tr. ř. a v návaznosti na rozhodování Ústavního soudu v těchto otázkách, nejsou výjimečné případy, kdy v poslední instanci někdy i ve věcech, kde v prvním stupni rozhoduje okresní soud, o otázce vazby rozhoduje Nejvyšší soud. Dochází ke zbytečnému prodlužování řízení, trestní spis putuje mezi jednotlivými instancemi a v meritu věci se nerozhoduje. Ve skupinových věcech pak může dojít a dochází i k tomu, že v průběhu rozhodování o otázce vazby u jednoho spoluobviněného končí běh vazební lhůty u dalších spoluobviněných, přičemž soud, který má o této otázce rozhodnout, nemá spis k dispozici. Hrozí neustále překročení lhůty, ve které má být podle zákona rozhodnuto o dalším trvání vazby. Podle našeho názoru by řízení o otázce vazby mělo být výrazně zjednodušeno a zejména, pokud se věc nachází ve stadiu odvolacího řízení, mělo by být rozhodování o vazbě pouze jednoinstanční. Je totiž v rozporu s logikou, aby za situace, kdy v meritu věci odvolací soud rozhoduje s konečnou platností (s výjimkou mimořádného opravného prostředku), zákon připouštěl řádný opravný prostředek do jeho rozhodnutí, které má povahu dočasného procesního opatření.

Nová úprava protokolace byla obecně přijata kladně. Nelze se však neztotožnit s námitkami, které vznesly v průběhu průzkumu soudy, že totiž nejsou vytvořeny dostatečné technické a zejména personální podmínky pro to, aby tato technika protokolace byla efektivní. Máme na mysli zejména nedostatek kvalifikovaného personálu – protokolujících úřednic – z důvodů, které plynou ze závěrů uvedených v tomto bodu průzkumu.

Nejednoznačně vyznívá účinek novelizace z hlediska závěru posílit apelační princip. Ze statistických údajů, které má Nejvyšší soud k dispozici, plyne, že zejména v nejzávažnějších trestních věcech (§ 17 tr. ř.) byla v odvolacím řízení v roce 2002 tendence obrácená. Samotné soudy se k této otázce vyjadřují rozporuplně podle toho, zda se jedná o soud I. nebo II. stupně.

Posledním problémovým okruhem je úprava § 44 odst. 2 tr. ř. Tato úprava měla nejen posílit postavení poškozeného, ale i urychlit řízení ve věcech, ve kterých figuruje větší množství poškozených. Z důvodů, které plynou ze závěru průzkumu k tomuto bodu, se úprava zřejmě neosvědčuje. Ustanovování tzv. společných zmocněnců je problematičné, domluva mezi poškozenými, kteří se často vzájemně ani neznají, není příliš reálná. Na to navazuje i problém s doručováním a často velice složitým zjišťováním adres poškozených. U rozsáhlých trestních věcí s větším množstvím poškozených tato agenda soudy neúměrně zatěžuje. Je otázka, zda by adhézní řízení nemělo být ponecháno víc na iniciativě poškozených, a zda by v těchto věcech nešlo vyrozumívat poškozené o možnosti připojit se s nárokem na náhradu škody prostřednictvím oznamů na soudní desce, případně v kombinaci s nějakou formou veřejné vyhlášky např. v tisku.